poliisitarkastaja Mia Poutanen

12.05.2020 POL-2020-28162

Eduskunnan hallintovaliokunta

Poliisihallituksen asiantuntijalausunto: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Poliisihallitukselta asiantuntijaa kuultavaksi sekä kirjallista asian-tuntijalausuntoa otsikossa mainitusta asiasta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia väliaikaisesti. Valtioneuvosto on todennut yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa 16.3.2020, että Suomessa vallitsee koronavirustilanteen vuoksi poikkeusolot. Poikkeusolojen vuoksi rajaliikennettä on rajoitettu, minkä vuoksi ulkomaisen työvoiman maahantulo on vähentynyt. Kyse on poikkeusoloihin liittyvästä väliaikaiseksi tarkoitetusta lakimuutoksesta. Laki olisi voimassa 31.10.2020 asti.

Muutoksella laajennettaisiin väliaikaisesti kansainvälistä suojelua hakeneen työnteko-oikeutta.

Esitetyt muutokset koskisivat kansainvälistä suojelua hakeneen työnteko-oikeuden alkamista ja päättymistä. Työnteon aloittamista rajoittava karenssiaika poistettaisiin sellaisilta kansainvälistä suojelua hakeneilta, joilla on lain voimaan tullessa kansainvälistä suojelua koskeva asia vireillä joko Maahanmuuttovirastossa tai hallintotuomioistuimessa. Työnteko-oikeuden kestoa laajennettaisiin siten, että oikeus työskennellä jatkuisi täytäntöönpanokelpoisesta maasta poistamispäätöksestä huolimatta niin kauan kuin ulkomaalaiselle annetaan vastaanottopalveluja.

Poliisi voisi kuitenkin poistaa maasta täytäntöönpanokelpoisen käännytyspäätöksen saaneen työsuhteessa olevan henkilön, mikäli poistaminen on poikkeusoloista huolimatta mahdollista. Huhtikuun aikana poliisi on pannut täytäntöön noin 75 palautuspäätöstä. Normaaliaikana palautuksia pannaan poliisin toimesta täytäntöön noin 250 kuukaudessa. Eniten palautuksia on pantu täytäntöön lähialueille.

Hallituksen esitysluonnos on valmisteltu erittäin pikaisella aikataululla eikä varsinaista lausuntokierrosta ole järjestetty.

Poliisihallitus ei näe väliaikaisella lailla suoria vaikutuksia yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyen.

Esityksellä kohdennetaan aktiivisia työllisyystoimia myös sellaisiin turvapaikanhakijoihin, joiden asiaa on uusintahakemusten vuoksi käsitelty useaan otteeseen turvapaikkaprosessissa.

Lainsäädännön seurauksena maasta poistamispäätösten täytäntöönpano saattaa vaikeutua, jos kielteisen päätöksen saaneet kokevat lainsäädännön seurauksena olevansa kotoutumistoimien kohteena päästessään mukaan työelämään ja halu noudattaa palautuspäätöstä voi heikentyä. Myös poliisin palautustoimet saattavat saada kritiikkiä, kun poliisi poistaa maasta kielteisen päätöksen saaneita ihmisiä työsuhteen aikana.

Hallituksen esitysluonnoksessa ei ole puututtu ulkomaalaislain mukaisiin turvaamistoimiin eikä otettu kantaa siihen, miten turvaamistoimet, kuten kielteisen päätöksen saaneelle määrätty ilmoittautumisvelvollisuus tai asumisvelvollisuus vaikuttaisivat työnteko-oikeuteen. Turvaamistoimien käyttö tulee jatkumaan ennallaan. Mikäli työpaikan saaminen edellyttäisi turvaamistoimen kohteena olevan muuttoa toiselle paikkakunnalle, turvaamistoimien valvonta tultaisiin vastaavasti siirtämään kyseisen alueen viranomaisten vastuulle.

Ulkomaalaislaki mahdollistaa myös vakuuden asettamisen maasta poistamista koskevan päätöksen valmistelemiseksi tai täytäntöönpanon turvaamiseksi. Jos täytäntöönpanokelpoisen päätöksen saanut turvapaikanhakija työllistyy, voidaan ulkomaalaislain mukaan hänen varallisuuttaan asettaa vakuudeksi ja käyttää maasta poistamispäätöksen saaneen oleskelu- tai paluukustannusten kattamiseen.